

Abbas TAN : Dört Kapý - Kýrk Makam

Abbas TAN : Dört Kapý - Kýrk Makam

Alevilikte tanrıya ulaşmanın yolu insana olan sevgi ve ibadet etmektir. Bu ibadet tanrının ihtiyacı olduğu için değil, tatmin olması içindir.

Dört kapý deyince Periat, Tarikat, Hakikat, Marifet'tir. Kýrk makam bu dört kapının içerisinde sayılmaktadır.

Periat; henüz olgunlaşmamış, inancı ve din kurallarını yeterince bilmeyen insanların topluma zarar vermemesi için din kuralları içerisinde eğitim olması.

Tarikat; Dış engellemelerden kurtularak kendi istek ve arzularını doğrultusunda, iyilikleri esirgmeden yapmaya dönüştürür.

Marifet; Eğitim seviyesini yükseltmek, düşünce ve duygularıyla yapmamak, inançta tanrısal sýrlara ermek.

Hakikat ; İnançsal anlamda en yüksek mertebeye ulaşmak, kendisini hakla bütünleşmiş olarak görmek.

Hacı Bektaş Veli bir söyleşinde Dört kapıdan bahsederken ;

"Kul, Tanrıya; ya Kýrk Makamda erer, ulaşır, dost olur. Bu makamların onu Periatın içinde, onu Tarikatın içinde, onu Hakikatın içinde, onuda Marifetin içindedir."

Dört Kapı, İnsanın yapamıyacağına ulaşma için verdiği manevi uğraşıda birer adıma olduğu söylenir.

Periat Makamları :

1. İman etmek,
2. İlim irfan öğrenmek,
3. İbadet etmek,
4. Kötülüklerden uzaklaşmak,
5. Ailesine faydalı olmak,
6. Çevreye ve topluma zarar vermemek,
7. Yol önderinin emirlerine uymak,
8. Bekatli olmak,
9. Temizliğe önem vermek,
10. Zararlı iplerden sakınmak.

Tarikat Makamları :

1. Tevbe etmek,
2. Mürtedin ödütlere uymak,
3. Temiz giyinmek,
4. İyilik yolunda mücadele vermek,
5. İnsana hizmet etmeyi sevmek,
6. Haksızlıktan korkmak,
7. Ümidi yitirmemek,
8. İbret almak,
9. Cömert olmak, paylaşımcı olmak,
10. Özünü fakir görmek.

Marifet Makamları :

1. Eline-diline-beline (edep),
2. Bencillik, kin ve nefretten uzak olmak,
3. Perhizkarlık,
4. Sabırlı ve kanaatkar,
5. Utanmak (Haya),
6. Cömertlik,
7. İlim sahibi olmak,
8. Hoşgörü sahibi,
9. Özünü bilmek,

10. Ariflik.

Hakikat Makamları:

1. Alçak gönüllü olmak,
2. Kimsenin ayıbnı görmemek,
3. Yapabileceği hiçbir iyiliği esirgememek,
4. Allah'ın yarattıklarının sevmek,
5. İnsanlar arasında ayrım yapmamak,
6. Birliğin yönelmek ve yöneltmek,
7. Gerçeği gizlememek,
8. Mana'yı bilmek,
9. Şırrı öğrenmek,
10. Allah'ın varlığına ulaşmak.

Dört kapıyı Mehmet Yaman, "Alevilik" adlı kitabında farklı değerlendirmiştir.

Periat, anadan doğmak.

Tarikat; ikrar vermek.

Marifet ; nefsinin bilmek.

Hakikat ; Hakk'ın özünde bulmak. gibi tarif etmektedir.

Bazı yazarlara göre ;

Periat ; Hz. Muhammed devri.

Tarikat ; Hz.Ali ve Hacı Bektaş Veli dönemi.

Marifet ; Bilimin ve fennin geliştirdiği yeni çağ.

Hakikat ; İnsanın mutluluğunda ve kesin barına ulaşacağı devirdir.

Dört Kapı farklı bir şekilde de tarif edilmektedir.

Periat : İlkokul.

Tarikat : Ortaokul

Marifet : Lise

Hakikat : Üniversite.

Dört kapıyı anlayabilmek için Aleviliği kabullenmek ve yolu benimsemek gerekir. Alevi inanç ve ibadetini yukarıda saydığım gibi temelden başlayarak öğrenmek yaparak öğrenmek gerekir.

Bütün bunları yaparken biraz da bilimsel bakıldığında Dört kapının çok daha farklı bir tanımı ile karşılaşırsınız.

İnsanın hatta canının yapayabilmesi için mutlaka Hava,su,ateş ve toprağa ihtiyaç vardır. Bunların tamamını Alevilik bir arada tutarak yapmaktadır ve bunun adına da Dört Kapı diyoruz.

Periat : Hava

Tarikat : Su

Marifet : Ateş

Hakikat : Toprak.

Alevilikte sadece Dört kapı kırk makam değil, Üçler de farklı değerlendirilir.

Üçler :

Allah & Muhammed & Ya Ali

Hak & Muhammed & Ali

Tanrı & Doğa & İnsan

Dün & Bugün & Yarın.

Aleviler bu üçlüyü ayrı ayrı değerlendirilmez, üçünü bir bilirler. Yukarıda yazdığımın tersine "Hak Muhammed Ali" diyerek ifade biridir. Üç ayrı varlıktan bahsedilmez. Olayı başka bir boyuttan ele aldığımızda bu üçlü yaratıcılığın birer simgedir. Üçüde doğ

İnançsal boyutu ile değerlendirildiğinde;

Allah yaratıcıdır.

Doğa yaratıcıdır.

İnsan yaratıcıdır.

Ýpte bu aýdan bakýldýđýnda bunlarý biri birinden ayýrt etmezler.

Elbette Alevi Ýnan önderleri ve Bilim adamlarý bu konuda yeterli aýklama yapmamýplardýr.

Özellikle Aleviliđin Dört kapý anlayýpýnýn ierisindeki Marifet ve Hakikat yeterince aýklanmamýptýr ve bunu bir sýr olarak kabul

Bunun gizlenmesinin gerekelerini öđrenmeden önce Aleviliđin Beriat ve Tarikat anlayýpýný en ince detayýna kadar öđrenilmesi

Yine bu konularý anlayabilmek iin.

‘Ali’yi hak bilip
Hakký Ademde görmenin
ne olduđunu kabullenmek gerekir.

Abbas TAN
ALEVÝ HABER AJANSI - 17 Mayýs 2008